

LEJFG.V. PEŠON

ISTINITA PRIČA
O PINOKIOVOM
NOSU

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Leif GW Persson

DEN SANNA HISTORIEN OM PINOCCHIOS NÄSA

Copyright © Leif GW Persson 2013

Published by arrangement with Salomonsson Agency

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

ISTINITA PŘIČA O
PINOKIOVOM NOSU

Ovo je zločesta bajka za odraslu decu, a da nije bilo poslednjeg ruskog cara Nikolaja II, engleskog premijera ser Vinstona Čerčila, ruskog predsednika Vladimira Putina i kriminalističkog komesara Everta Bekstroma iz Zapadne policijske oblasti u Stokholmu, do onoga što se u njoj zbiva nikada ne bi ni došlo.

U tom smislu, ovo je priča o sveukupnom i konačnom rezultatu radnji koje su četiri čoveka preduzela u periodu od preko stotinu godina. Četiri čoveka koji se nikada nisu upoznali i koji su zaista živeli svoje živote u različitim svetovima, a najstariji među njima je ubijen četrdeset godina pre nego što je najmlađi uopšte rođen.

Kao i mnogo puta pre, i nezavisno od toga u kakvom se društvu ili okruženju obreo, Evert Bekstrom će i sada na priču staviti tačku.

Lejf G. V. Pešon
Profesorska vila, Eljhamar
proleće 2013.

I

**NAJBOLJI DAN U ŽIVOTU
KRIMINALISTIČKOG KOMESARA
EVERTA BEKSTROMA**

Bilo je to u ponedjeljak, trećeg juna, ali mada je bio ponedjeljak i mada su ga probudili usred noći, komesar Evert Bekstrom je otad uvek taj dan smatrao najboljim u svom životu. Službeni mobilni mu je zazvonio tačno u pet sati ujutru, a pošto je osoba sa druge strane očigledno odbijala da odustane, nije mu preostajalo mnogo izbora.

„Moolim“, javio se Bekstrom.

„Imam ubistvo za tebe, Bekstrom“, rekao je dežurni iz policije u Solni.

„Zar u ovo doba?“, odvrati Bekstrom. „Mora da je u pitanju kralj ili premijer?“

„Zapravo, još bolje.“ Njegov kolega je jedva prikrivao ushićenje.

„Slušam“

„Tomas Erikson“, rekao je dežurni.

„Onaj advokat“, izusti Bekstrom, sa jedva prikrivenim iznenađenjem. Ma to ne može biti istina, pomislio je. Isuviše je dobro.

„Baš taj. Imajući u vidu sve što se događalo među vama, želeo sam da budem prvi koji ti donosi dobru vest. Zvao je Nijemi iz tehničkog i rekao mi da te probudim. Pa eto, od srca

ti čestitam, Bekstrome. I čestitke od svih ostalih u stanici. Na kraju si ipak ti osvojio glavnu nagradu.“

„Siguran je da je u pitanju ubistvo? I Erikson?“

„Sto posto, Nijemi je siguran sto posto. Doduše, kažu da naša sirota žrtva izgleda baš gadno, ali je on, glavom i bradom.“

„Pokušaću da se izborim s tugom“, rekao je Bekstrom.

Ovo je najbolji dan mog života, pomislio je pošto je završio kratki razgovor. Sada je već bio potpuno budan, glave bistre poput kristala, a ovakav dan je važno iskoristiti u potpunosti, do samog kraja. I ne propustiti baš ni sekund.

Prvo je obukao kućni ogrtač i otišao do toaleta da se olakša. Bila je to rutina na koju se navikao u ranom razdoblju života i otad je se pažljivo pridržavao. Olakšavao se pre odlaska u krevet i čim bi ustao, bez obzira da li za tim ima potrebe ili ne, i nezavisno od toga čemu je posvetio veći deo svojih budnih časova, za razliku od muškaraca u svom okruženju s veći izmučenim prostatama.

Pravi šmrk pod visokim naponom, zadovoljno je razmišljao Bekstrom dok je stajao tako, desnom rukom čvrsto držeći Supersalamu, pri čemu je zaista mogao da oseti kako se nivo tečnosti u njegovim bogato obdarenim donjim regionima smanjuje. Krajnje je vreme da se uspostavi ravnoteža, pomislio je i završio stvar sa nekoliko poštenih trzaja Salame kako bi istisnuo i poslednje što se tamo moglo nakupiti u toku noći potpuno lišene snova.

Zatim je otišao pravo u kuhinju da spremi sebi pošten doručak. U pitanju je bila prava gomila naročito debelo nasećenih kriški danske slanine, četiri poširana jaja, pečeni hleb sa dodatno zasoljenim puterom i bogatim premazom marmelade od jagode, sveže isceden sok od pomorandže i velika šolja jake kafe sa toplim mlekom. Istraga ubistva nije nešto što bi čovek

trebalo da započinje na prazan stomak, dok su šargarepa i ovse-ne mekinje sasvim sigurno doprinosile da njegove izgladnele i tvrdo glave kolege tako često uprskaју.

Sit i zadovoljan, potom je otišao u kupatilo, stao pod tuš i temeljno se sapunјao dok se topla voda slivala niz njegovo lepo zaoblјeno i skladno građeno telo. Potom se pošteno istr-lјao peškirom, pa se obriјao uz pomoć običnog poštenog briјa-ča i mnogo pene. Na kraju je oprao zube električnom četkicom i za svaki slučaj izgrgotao malo osvežavajuće vodice za usta.

Naposletku, pošto su afteršeјv, dezodorans i ostali miomiri-si bili pažljivo naneti na sva strateška mesta na telu koje je bilo njegov hram, pažljivo se obukao. Žuto laneno odelo, plava lane-na košulјa, crne ručno šivene italijanske cipele i drečava svilena maramica u džepu na grudima kao poslednji pozdrav njemu dragoj žrtvi ubistva. Na dan poput ovog ne treba škrtariti na detalјima, i zbog toga je takođe – u čast ovog dana – zamenio svoj obični čelični roleks jednim od belog zlata koji je dobio kao božićni poklon od zahvalnog poznanika kome je pomogao da se izvuče iz nekog manјeg škripca.

Pred ogledalom u predsoblјu obavio je završnu proveru, zlat-na štupalјka za novčanice sa odgovarajućom količinom gotovi-ne bila je na mestu, kao i mala futrola od krokodilske kože sa svim njegovim karticama, i jedno i drugo u levom džepu, sve-žanj ključeva i mobilni u desnom, crna beležnica sa olovkom zadenutom za hrbat u levom unutrašnjem džepu, i njegov naj-bolјi prijatelj, mali Zigi, sigurno smešten u svoјoj futrolі sa unu-trašnje strane leve noge.

Bekstrom je sa odobravanјem klimnuo glavom na ono što je video. Preostajalo je još samo ono najvažnije. Umerena doza singl malt viskija iz kristalne karafe koja je stajala na komodi u predsoblјu. Pa dve tablete za grlo, čim iščezne prijatni pro-pratni ukus, plus još jedna šačica u bočnom džepu sakoа, za svaki slučaj.

* * *

Kada je izašao na ulicu, sunce je sijalo sa vedrog neba, i mada je bio tek početak juna, temperatura vazduha je već dostizala dvadeset stepeni. Bio je to prvi pravi letnji dan, upravo ono što bi čovek imao prava da zahteva danas.

Dežurni iz Solne je poslao našarani auto policije za održavanje reda sa dve mlade nade, zapravo dve žgoljave, bubuljičave kreature, ali je tip za volanom poznao barem neke osnove kada je u pitanju disciplina u državnim službama. Otvorio je vrata i pomerio sedišta napred da bi Bekstrom mogao da se smesti na zadnje sedišta a da pritom ne sedi na mestu za krivce i izgužva svoje lepo ispeglane pantalone.

„Dobro jutro, šefe“, rekao je vozač učtivo klimnuvši glavom. „Uopšte nije loš dan.“

„Da, izgleda da će dan biti strava“, zaključio je njegov kolega. „Inače, drago mi je što sam vas upoznao, komesare.“

„Ulica Olstensgatan broj 127“, odvrati Bekstrom, kratko klimnuvši glavom. Da bi obeshrabrio dalje iznošenje mišljenja, demonstrativno je uzeo crnu beležnicu i napravio svoju prvu službenu belešku. „Kriminalistički komesar Evert Bekstrom napustio je svoj stan na Kungsholmenu u 7.00 da bi se odvezao do mesta zločina“, napisao je Bekstrom, ali poruka očigledno nije bila dovoljno jasna, jer je i pre nego što su skrenuli u Fridhemsgatan, usledio nastavak.

„Čudna je to priča. Dežurni je rekao da je žrtva ubistva izgleda onaj advokat, Tomas Erikson.“

Njegov vozač je klimnuo glavom, pa ponovo uzeo zalet.

„Mora da se baš retko događa da neko ubije advokata, rekao bih.“

„Da, skoro nikada“, složio se njegov kolega.

„Ne, nažalost“, rekao je Bekstrom. „Nažalost, to se događa isuviše retko.“ Još dva tikvana, pomislio je. Odakle samo izlaze? Zašto nikada ne prestaju? Zašto svi moraju da postanu policajci?

„Šefe, šta mislite, mora da je bio umešan u neko sranje? Ipak je bio advokat, a tu ima opasnosti na svakom koraku, da tako kažem.“

Sada se mamlaz i okrenuo. Obraćao se direktno Bekstromu.

„Baš sam o tome nameravao da malo razmislim“, suvo mu je odvratio Bekstrom. „Dok me vi, gospodo, vozite do mesta zločina u Ulici Olstensgatan. U potpunoj tišini.“

Konačno, pomislio je. Deset minuta kasnije zaustavili su se pred velikom i zaslepljujuće belom kamenom kućom u funkcionalnom stilu iz pedesetih godina, sa sopstvenim izlazom na jezero, kućicom za čamce i molom na samom Melarenu, koja je sasvim sigurno svog vlasnika koštala više od svih plata koje jedan običan policajac može da zaradi u svom radnom veku, pre oporezivanja.

Uopšte nije loše mesto zločina. Šta li će sada biti sa ovom straćarom?, prošlo je Bekstromu kroz glavu.

Inače je sve izgledalo kao i obično. Plavo-bela policijska traka je ovičavala parcelu i dobro parče ulice sa obe strane kuće. Tu su bila dva patrolna auta i jedan autobus policije za održavanje reda i barem tri auta iz kriminalističke, što je značilo da ima previše besposlenih kolega koje su samo dreždale tu zajedno sa onima koji su pristigli još ranije. Nekoliko novinara sa fotografima kao privescima i barem jedan kamerman sa nekog televizijskog kanala, desetak lokalnih radoznalaca, znatno bolje odevenih od svojih uobičajenih pandana, pri čemu je upadljivo veliki broj njih imao uz sebe jednog ili više pasa različitih veličina.

Mada, izraz u očima im je bio isti. Trunčica straha na dnu, ali pre svega iščekivanje i ona vrsta nade koja se hrani time što, ako se najgore već dogodilo, barem se nije dogodilo njima. Kad pogledaš ceo život, kakav uopšte značaj imaju svi ti ostali dani osim jednog, pomislio je Bekstrom. A za ceo život ti daju samo jedan takav.

Izašao je iz auta, klimnuo glavom svom bubuljičavom vozaču i njegovom podjednako bubuljičavom pajtašu, zadovoljio se time da samo odmahne glavom lešinarima iz medija, dok je podešavao kurs prema ulaznim vratima kuće koja je još pre samo nekoliko sati bila dom njegove najnovije žrtve ubistva. Nije to prva šetnja ovim povodom u njegovom životu, a sasvim sigurno nije ni poslednja, ali ovoga puta bile su u pitanju slatke muke, i da je bio sam, otplesao bi stepenicama do žrtvine kuće.

II

NEDELJA PRE NAJBOLJEG
DANA BILA JE SASVIM OBIČNA.
U NAJBOLJEM I NAJGOREM SMISLU

Ponedjeljak dvadeset sedmi maj, nedelju dana pre onog ponedjeljka koji će postati najbolji dan njegovog života, bio je onakav kakvi su ponedjeljci obično, pa čak i za mrvicu gori od uobičajenog ponedjeljka, a počeo je na način teško shvatljiv ljudskom razumu, čak i za jednog tako mudrog i plemenitog čovjeka kakav je Evert Bekstrom.

U pitanju su bila dva sasvim doslovno suluda zadatka koja su se iz nedokučivih razloga obrela baš na njegovom stolu. Prvo, jedan zapušteni kunić o kome je brigu preuzela okružna uprava u Stokholmu. Drugo, neki tip iz visokog društva sa vezama na dvoru koji je prema rečima anonimnog svedoka maltretiran pomoću umetničkog kataloga čuvene aukcijske kuće *Sodebi* iz Londona. Kao da to nije bilo dovoljno loše, izgleda da se napad dogodio na parkingu ispred dvorca Drotningholm, tek sto metara od prostorije u kojoj je Njegovo veličanstvo kralj Švedske Karl XVI Gustav obično odlazio na počinak.

Kriminalistički komesar Evert Bekstrom je već nekoliko godina radio u Zapadnoj policijskoj oblasti kao šef odeljenja odgovornog za istragu teških nasilnih zločina. Nije to bilo loše lovište, i

da se nalazilo negde u SAD, gde su se obični ljudi još i pitali za nešto, Bekstrom bi naravno postao šerif izabran voljom naroda. Trista pedeset kvadratnih kilometara zemlje i vode između velikog jezera Melaren na zapadu i Saltšena na istoku. Između granice centralne oblasti Stokholma na jugu i naselja Nora Jerva, Jakobsberj i spoljnog melarenskog arhipelaga na severu.

On je imao običaj da na to gleda kao na sopstveni Bekstrom kaunti sa blizu trista pedeset hiljada stanovnika. Najugledniji među njima bili su Njegovo veličanstvo kralj i njegova porodica, koji su stanovali u kraljevskim dvorcima Drotningholm i Haga. Uz to i desetak milijardera i još nekoliko stotina njih koji su raspolagali sa mnogo miliona. Sa druge strane, nekoliko desetina hiljada njih koji nisu uspevali da zarade ni za hranu, prinuđeni da žive na socijali ili prose i vrše krivična dela da bi spojili kraj sa krajem. Plus svi normalni ljudi, naravno. Svi oni koji jednostavno gledaju svoja posla, izdržavaju sami sebe i ne prave veliku dramu oko svog života. U svakom slučaju, retko im je padalo na pamet nešto što bi zapretilo da se nađe na Bekstromovom radnom stolu u velikoj policijskoj stanici u Solni.

Mada, nažalost, nisu svi koji tamo žive bili takvog kova. Za godinu dana u oblasti je prijavljeno skoro šezdeset hiljada krivičnih dela. Naravno, prevladavale su proste krađe, nanošenje štete i krivična dela vezana za narkotike, ali je bilo izvršeno i nekoliko hiljada nasilnih zločina, i kada bi se kriminal u Zapadnoj oblasti sagledao kao celina, protezao se s kraja na kraj društvene lestvice. Od šačice bandita u prugastim odelima koji su se bavili privrednim kriminalom za stotine miliona, do hiljada onih koji su drpisali sve od govedih fileta i kobasica do šminke, piva i tableta protiv glavobolje u supermarketima tržnih centara.

Ali skoro ništa od toga nije bilo dovoljno da se Bekstrom zaista zagreje. Bekstrom je radio s teškim nasilnim zločinima. Time se bavio čitav svoj radni vek u policiji i nameravao je da

tako i nastavi sve do završetka tog dela svog života. Ubistvima, zlostavljanjima, silovanjima i razbojništvima. Plus svim onim drugim izopačenostima koje su se krile negde između, u formi piromana i pedofila, onih koji su upućivali pretnje, huligana i raznovrsne smeše ludaka. Čak i ponekog egzibicioniste i voajera za koje bi se moglo pomisliti da gaje malo veće ambicije. I takvih slučajeva je bilo dovoljno, pa i previše. U odeljenje za teške zločine godišnje je stizalo na hiljade prijava. Ti slučajevi su davali sadržinu i smisao njegovom životu u svojstvu policajca, a ako je želeo da na tom polju nešto i ostvari, najvažnije je bilo da bude u stanju da razdvoji važno od nevažnog. Nažalost, u ponedeljak pre onog ponedeljka koji će mu postati najbolji dan u životu, bio je nešto manje uspešan u tome.

Na Bekstromovom odeljenju za teške zločine uvek su počinjali radnu nedelju jutarnjim sastankom na kom su pravili pregled ljudske bede koja se odigrala prethodne nedelje, pripremali se za ono što će nastupiti sledeće i odlučivali o ponekom bajatom testu koje je već isuviše naraslo da bi mogli jednostavno da ga zakopaju u arhivu i zaborave na njega.

Kao ispomoć je imao dvadesetak saradnika, od kojih jednog koji je bio ćutljiv i potpuno funkcionalan, kao i pet-šest njih koji su barem radili ono što im kaže. Sa ostatkom je bilo kao i obično, i da nije Bekstromove čvrste ruke i sigurnog vođstva, a u velikoj meri i njegove sposobnosti da razdvoji važno od nevažnog, kriminalci bi sve preuzeli još od prvog dana.

Nova nedelja, jutarnji sastanak, krajnje vreme da komesar Evert Bekstrom ponovo podigne mač pravde, dok je petljanje oko tasova gospođice Pravde mirna srca prepuštao svim onim nežnim dušicama i kancelarijskim moljcima iz rukovodstva policije.

3

„Izvolite, sedite“, rekao je Bekstrom dok je sedao na svoje uobičajeno mesto, u čelo dugog stola za sastanke. Vi lenjive, nesposobne zamlate, razmišljao je obuhvatajući pogledom svoje saradnike. Ponedeljak ujutru su dočekali praznog pogleda ispod teških kapaka, uz znatno više šolja kafe nego beležnica i spremnih olovaka. Šta se to dogodilo sa policijom?, razmišljao je kriminalistički komesar Evert Bekstrom. Gde su nestali svi oni pravi panduri nalik meni?

Zatim je reč prepustio svom najbližem čoveku, a to je naravno bila žena, kriminalistička inspektorka Anika Karlson, stara trideset sedam godina. Bila je osoba koja uliva strah i izgleda kao da većinu vremena provodi u podrumskoj teretani policije u Solni. Kao i sasvim sigurno i u drugim noćnim podrumskim rupama, ali o tome najradije nije razmišljao.

Ipak, imala je jednu prednost. Niko od ostalih nije se usuđivao da protivreči njoj lično, pa ih je zato brzo provela kroz spisak onoga što se dogodilo prethodne nedelje i preko vikenda. Bilo je tu rešenih i nerešenih slučajeva, uspeha i neuspeha, novih zadataka i preporuka, angažmana i imenovanja koja su im predstojala tokom nedelje što je upravo počinjala. Naravno, i svega onog drugog, praktičnog i administrativnog karaktera čime je trebalo da se pozabave svi u odeljenju.

Sve je prošlo kao po loju. Završeno je za manje od jednog sata, a kriminalistička inspektorka Karlson čak je mogla i da kruniše svoj izveštaj saopštivši da je ubistvo koje se dogodilo tri dana ranije sada razrešeno, priznanje pribavljeno i predato javnom tužiocu.

Ispostavilo se da je počinilac jedan neuobičajeno predusretljiv pijanac. U petak uveče on i njegova draga supruga posvađali su se oko toga koji će televizijski program gledati. On je tada otišao u kuhinju, uzeo običan nož za meso i okončao dalju

raspravu. Potom je pozvonio kod suseda i zamolio da pozajmi njegov telefon kako bi pozvao hitnu pomoć.

Sused nije bio podjednako spreman da pomogne. Poučen ranijim iskustvom, odbio je da otvori i umesto toga pozvao policiju. Prva patrola se našla na licu mesta već deset minuta kasnije, ali kada su kolege iz policije za održavanje reda ušle u stan, pružanje lekarske pomoći više nije bilo aktuelno. Umesto toga su stavili lisice na ruke novopečenom udovcu i pozvali tehničare i istražitelje da se pozabave birokratskom stranom policijskog posla.

Već na prvom saslušanju sledećeg jutra, najbliži ožalošćeni je priznao. Naravno, nije baš popamtio sve pojedinosti, jer svašta se dogodilo te večeri, ali je ipak želeo da im objasni kako mu već nedostaje njegova supruga. Istina, bila je inadžija, zlopamtilo i uopšte uzev nepodnošljiva za suživot – pre svega zbog toga što je toliko mnogo pila – ali je uprkos svim njenim nedostacima i manama ipak želeo da istakne kako mu nedostaje.

„Zahvaljujem“, zadovoljno je rekao Bekstrom, i verovatno je baš tu, opijen trenutnim osećanjem blaženstva, napravio pogrešan korak. Umesto da jednostavno završi sastanak, povuče se u tišinu svoje kancelarije i na vreme se pripremi za ručak koji ga je očekivao, ljubazno je klimnuo glavom svojoj najbližoj saradnici i postavio sasvim pogrešno pitanje.

„Dobro, dobro“, rekao je Bekstrom. „Znači, manje-više smo gotovi? Ili možda imaš još nešto da saopštiš pre nego što se posvetimo obavljanju uobičajenog časnog policijskog posla?“

„Imam, i to dve stvari“, odvrtila je Anika Karlson. „Najblaže rečeno čudne.“

„Slušam“, rekao je Bekstrom i ohrabrujuće klimnuo glavom. Jer ništa nije slutio.

„Naravno“, rekla je Anika Karlson i iz nekog razloga slegnula širokim ramenima. „Prvi slučaj se tiče nekog kunića. Pa, barem u početku, da tako kažem.“

„Kunića?“, odvrati Bekstrom. O čemu to, dodavola, priča?, pomislio je.

„Kunića kojeg je okružna uprava zbrinula zbog toga što ga je vlasnik zapustio“, pojasnila je.

„Kako, dodavola, neko može da zapusti kunića?“, upita Bekstrom. „Je li ga možda počinitelj strpao u mikrotalasnu rernu?“ Čini mi se da serijske ubice upravo tako započinju karijere, razmišljao je Bekstrom. Tako što trpaju kuniće u mikrotalasne, a mačke u mašine za sušenje veša. Ovo postaje sve bolje i bolje, razmišljao je dalje, a očigledno u svom mišljenju nije bio usamljen, sudeći po izrazima lica ostalih prisutnih. Odjednom su bili upadljivo živahni i zainteresovani, za razliku od nekoliko trenutaka ranije, dok su govorili o ljudskim žrtvama zločina i njihovim patnjama.

„Ne“, odvrati Anika Karlson zavrtevši glavom. „Bojim se da je priča znatno tužnija.“

4

„Naša osumnjičena je sedamdesettrogodišnja žena. Gospođa Astrid Elisabet Linderut, rođena 1940, glavno ime Elisabet“, počela je Anika Karlson. „Živi sama, nema decu, poslednjih pet godina je udovica, živi sa trajnim stanarskim pravom u Filmskom gradu u Solni. Iz čiste radoznalosti sam je proverila. Dobro stoji finansijski, između ostalog je izgleda od muža nasledila povisoku penziju, ranije nikad nije kažnjavana. Nema ni slovca o njoj kod nas. Sada je prijavljena za zlostavljanje životinja, uz štošta drugo što se pojavilo prošle nedelje. Ako mene pitate, zbog toga i jeste završila ovde kod nas, na teškim krivičnim delima.“

„Pa o čemu se radi?“, upita Bekstrom.

„Otpor uz primenu sile prema službenim licima, pokušaj zlostavljanja, dva slučaja protivzakonitih pretnji.“

„Ali čekaj malo“, pobuni se Bekstrom. „Učinilo mi se da si rekla kako ta tetka ima sedamdeset tri godine.“

„Upravo tako“, rekla je Anika Karlson. „U pitanju je stara dama, pa je ovo veoma tužna priča. Ako imaš volje da slušaš, sve ću ti ukratko ispričati.“

„Sav sam se pretvorio u uvo“, rekao je Bekstrom i bolje se namestio u stolici.

Pre nešto više od mesec dana, okružna uprava u Stokholmu odlučila je da zbrine kunića čiji je vlasnik osumnjičena. Osnov za ovo bila je policijska prijava koju je protiv nje podnela komšinica, samo četrnaest dana pre nego što je okružna uprava donela odluku. Osim toga, izgleda da do zlostavljanja životinje, u nekom aktivnijem smislu, nije ni došlo. Pre je u pitanju bilo zanemarivanje i nedovoljan nadzor. Između ostalog, izgleda da je vlasnica kunića otputovala na nekoliko dana i zaboravila da mu ostavi hranu pre nego što je otišla. Takođe, kunić je nekoliko puta viđan u hodniku zgrade zbog toga što je vlasnica zaboravljala da zatvori vrata stana, pa bi se kunić išunjao napolje. U jednom od tih slučajeva ga je i ujeo jazavičar čiji je vlasnik drugi sused iz zgrade.

„Meni se učinilo da je kunićeva gazdarica možda znatno starija od onoga što je navedeno u matičnim knjigama“, rekla je Anika Karlson i iz nekog razloga blago zavrtela kažiprstom u visini slepoočnica. „Inače, prijava je podneta našim kolegama iz centra grada koji rade u novoj grupi za zaštitu životinja. Izgleda da su oni delovali neuobičajeno brzo, a razlog za to se možda sastojao u tome što je gospođa Linderut u januaru ove godine već bila predmet sličnih radnji. Ista osoba je podnela

prijavu, okružna uprava je donela istu odluku, samo što je tada izgleda bio u pitanju zlatni hrčak.“

„Izgleda da je matora podigla stvari na viši nivo“, zakikotao se Bekstrom. Sedeo je udobno zavaljen i bio je sjajno raspoložen.

„Na viši nivo? Kako to misliš?“

„Pa, kunić je barem dvostruko veći od zlatnog hrčka“, pojašnio je Bekstrom. „Sledeći put će možda dovući kući slona. Ko će to znati? S druge strane, i dalje ne shvatam zbog čega je dospela kod nas.“

„Onda ću ti objasniti“, rekla je Anika Karlson. „Prošlog utoraka, dakle 21. maja, kada su dvojica naših kolega iz centra grada zajedno sa dve službenice okružne uprave došli da sprovedu odluku o zbrinjavanju kunića iz stana gospođe Linderut, ona je isprva odbijala da otvori. Posle izvesnog nagovaranja, naposletku je odškrinula vrata, mada sa sigurnosnim lancem, i istovremeno kroz otvor gurnula pištolj i rekla im da se odmah čiste odatle. Kolege su se povukle i pozvale pojačanje.“

„Možda Nacionalnu jedinicu za specijalna dejstva?“ Bekstrom oduševljeno pogleda Aniku Karlson.

„Ne, žao mi je što moram da te razočaram. Poslali smo jednu od naših patrola iz odeljenja za održavanje reda. Jedan naš kolega izgleda poznaje gospođu Linderut, njegova majka je njena stara prijateljica, pa je posle izvesnog nagovaranja otvorila vrata i pustila ih. Naravno, bila je uznemirena, ali barem ne i nasilna. Ispostavilo se da je pištolj antikvitet iz osamnaestog veka. Prema rečima kolega, nije bio napunjen, i izgleda da iz njega nije pucano u poslednjih dvesta godina.“

„Tako znači“, rekao je Bekstrom.

„Nije još kraj.“ Anika Karlson je zavrtila glavom.

„Nisam ni mislio“, odvratio je Bekstrom.

„Sve je teklo prilično mirno sve dok veterinarica iz okružne uprave nije pokušala da smesti kunića u kavez. Tada je, naime, gospođa Linderut dojurila, zamahujući čajnikom i preteći

veterinarki. Razoružali su je, smestili na sofu, a kolege iz centra grada i ono dvoje iz okružne uprave napustili su stan i odneli kunića. Naše kolege su ostale da porazgovaraju s njom. Prema izveštaju, bila je smirena i pribrana kada su otišli.“

„Lepo je znati“, rekao je Bekstrom. „Jedno prosto pitanje. Odakle su stige sve prijave?“

„Od kolega iz centra grada“, rekla je Karlsonova. „Sledećeg dana. Podneli su prijavu kako za svoj račun, tako i u ime one dve iz okružne uprave, za otpor uz primenu sile, zatim primenu sile prema službenom licu, protivzakonite pretnje i pokušaj zlostavljanja. Ukupno dvanaest različitih krivičnih dela, ako sam dobro izbrojala.“

„Pa to se podrazumeva“, rekao je Bekstrom. „Ta baba je pretnja čitavom državnom sistemu. Krajnje je vreme da je oteraju na robiju.“

„Znam šta hoćeš da kažeš, sve razumem, i nemam nikakvih problema s tim. Možda me samo brine prijava o teškim protivzakonitim pretnjama koju smo dobili u četvrtak uveče. Podneta je direktno nama. Jedna žena ju je lično podnela ovde. Razgovarala je s kolegama koji su bili dežurni.“

„Da pogađam. Kolege iz odeljenja za kuniće i hrčkove želele su da dodaju nešto što su zaboravili?“

„Ne.“ Anika Karlson je odmahнула glavom. „Podnosilac prijave je komšinica gospođe Linderut. Stanuje u istoj zgradi, ali na četvrtom spratu. Gospođa Linderut živi na poslednjem, sedmom spratu. Inače, to je ista komšinica koja je Linderutovu prijavila za zanemarivanje životinja, kako kunića tako i hrčka, ako te zanima. Osim toga, nekoliko puta se žalila i upravi udruženja stanara, ali to je druga priča.“

„I, ko je ona?“

„Samica. Četrdeset pet godina. Radi sa polovinom radnog vremena kao sekretarica u nekoj kompjuterskoj kompaniji u Čisti. Nemamo ništa o njoj. Izgleda da većinu vremena

posvećuje raznim neprofitnim aktivnostima. Između ostalog, portparolka je organizacije „Usudi se da braniš naše najmanje prijatelje“. Izgleda da je to neka radikalnija grupa koja se izdvojila iz Prijatelja životinja. Tamo je inače ranije bila u upravi.“

„Tako sam i mislio. Da li ima i ime?“

„Fridensdal, Frida Fridensdal, i to Fridensdal sa s, znači dolina mira.* Inače je to ime sama sebi nadenuła, pošto je rođena kao Ana Fredrika Valgren, ako te zanima.“

„Ma, dođavola“, ogłasi se Bekstrom, koji je osetio kako mu pritisak raste. „Dođavola, i sama čuješ kako sve to zvuči, Anika. Frida Fridensdal sa s, i usudi se da braniš naše najmanje prijatelje. Pa to je neka lujka. Kako to, da odbraniš najmanje? Da li se možda brine za stidne vaši i bubašvabe?“

„Znam šta hoćeš da kažeš i sve razumem. Zato sam je lično saslušala. Još u petak, kod nje na poslu, pošto je odbila da dođe u stanicu, ako si to hteo da pitaš. Prema onome što sama kaže, više se ne usuđuje da boravi u svom stanu. Kaže da se boji za svoj život i zato se preselila kod prijateljice. Ali nije htela da kaže kako se prijateljica zove i gde stanuje. Navodno se ne usuđuje. Nema poverenja u to da će je policija zaštititi. Pa ni prijateljica. Dotična je izgleda bila udata za policajca koji ju je zlostavljao i silovao.“

„Moglo se i pretpostaviti“, frknu Bekstrom.

„Kao prvo, mislim da nije izmislila to što je rekla. Ako ne računamo ona uobičajena ljudska preterivanja s kojima su ljudi poput tebe i mene naučili da žive. Zaista je uplašena. Tačnije prestravljena, a što se tiče pretnji o kojima je govorila, to ne zvuči nimalo dobro. Teške protivzakonite pretnje, u najmanju ruku.“

„Tako kažeš“, rekao je Bekstrom. „Pa, šta se dogodilo?“ Prosto ne mogu da dočekam da čujem, razmišljao je. O koleginići Karlson se može reći svašta, ali ne i da ju je lako uplašiti.

* Šv.: *frid* – mir, *dal* – dolina. (Prim. prev.)

„Doći ću i do toga, ali najveća misterija zapravo leži u nečem drugom.“

„U čemu?“

„Potpuno je nemoguće povezati to o čemu ona priča, to jest pretnje kojima je izložena, sa starom gospođom Linderut. Ona deluje kao veoma pristojna stara dama. To se, naravno, ipak nikad ne zna, a Fridensdalova tvrdi da je stoprocentno sigurna da stara gospođa Linderut stoji iza pretnji koje je dobila.“

„Okej“, rekao je Bekstrom. „Slušam.“

5

U četvrtak po podne Frida Fridensdal je napustila radno mesto u Ćisti nešto pre pet sati, sišla u garažu, sela u auto i odvezla se pravo u tržni centar Solne da obavi prazničnu kupovinu. Pošto je završila s tim, odvezla se kući u svoj stan u Filmskom gradu, da nešto pojede, gleda televiziju, pa ode na spavanje.

„Prema njenim rečima, stigla je kući otprilike u šest i petnaest. Spremila je jelo, obedovala, razgovarala telefonom sa prijateljicom. Gledala je vesti na televiziji, i tada se začulo zvono na njenim vratima. Ako se dobro seća, bilo je to nešto posle pola osam uveče.“

„Da li je zaključala vrata za sobom?“, upitao je Bekstrom, koji je već naslućivao šta sledi.

„Da, bilo je zaključano. Pre nego što je otvorila, provirila je kroz špijunku jer nije očekivala nikakvu posetu, a i uopšte uzevši bila je oprezna kada treba da otvori osobama koje ne poznaje. Ispred vrata se nalazio čovek u nekakvoj kurirskoj jakni, plavoj, s velikim buketom cveća u ruci. Pomislila je da je u pitanju raznoslač cveća. I tako mu je otvorila.“

Zar nikada neće naučiti?, pomislio je Bekstrom.

„Zatim se izgleda sve odvijalo prilično brzo. On je odmah zakoračio u stan. Spustio je cveće na komodu u predsoblju. Pogledao ju je, stavio prst na usta, kao da želi da je učutka, ali nije govorio ništa. Zatim je pokazao na sofu u dnevnoj sobi. Ona je otišla i sela tamo. Opisala je to kao da je u sebi iznenada osetila potpunu prazninu, bila je jednostavno prestravljena. Nije smela ni da pomisli da vrisne. Nije imala vazduha, nije se usuđivala ni da ga pogleda. Sirotica, potpuno se oduzela.“

„A šta je s kurirom?“

„U prvi mah nije ništa govorio. Samo je stajao tu, a kada je konačno otvorio usta, govorio je veoma tiho, gotovo ljubazno, pomalo kao da želi da je na nešto nagovori, da tako kažem. Televizor je bio uključen, pa je imala čak i malo poteškoća da ga čuje. Ali radilo se o tri stvari. Kao prvo, njih dvoje se nikada nisu sreli. Kao drugo, ona više nikada ne sme ništa reći o Elisabet, a ako je neko ipak bude nešto pitao, govoriće pre svega o Elisabetinoj ljubavi prema životinjama i tome koliko se lepo brine o njima. Kao treće, on odmah ide. A ona će ostati tu da sedi još četvrt sata pošto čuje zatvaranje vrata, i neće ni pisnuti ništa o tome što se upravo dogodilo.“

„Elisabet? Nazvao je gospođu Linderut samo Elisabet? Je li sigurna u to?“

„Sasvim sigurna.“ Kriminalistička inspektorka Anika Karlson je značajno klimnula glavom.

„Da li je rekao još nešto?“ Ovo mi ne sluti na dobro, pomislio je Bekstrom.

„Nažalost, jeste. Čim je završio sa uvodom koji sam upravo navela, izvadio je nož, to jest skakavac. Oštećena je to opisala kao da mu se nož odjednom našao u ruci. Samo je trgnuo desnom rukom, i odjednom se tu stvorio nož. Složila sam se da to zvuči kao skakavac. Rekla je i da je na rukama imao crne rukavice. Inače je tek tada primetila da nosi rukavice, i prema

onome što sama kaže, tada je bila potpuno uverena da name-rava da je ubije ili barem siluje.“

„Ali nije to uradio.“

„Ne, umesto toga se osmehnuo. Pogledao ju je i rekao joj da će se, ako ona ne bude slušala njegove dobre savete, on pobri-nuti da joj u pički napravi dovoljno mesta za čitavu prodavnicu životinja, istovremeno podižući nož, što je imajući sve u vidu predstavljalo dovoljno jasnu poruku. Zatim je izašao. Poneo je i cveće sa sobom. Zatvorio je vrata i nestao, prosto je iščezao, tek tako. Bez svedoka. Bez ikog ko je išta video ili čuo.“

„Misliš da nije sve to izmislila?“

„Ne, trebalo je da je vidiš i čuješ. Bilo je dovoljno da uveri mene.“

„A zatim?“

„Sedela je na sofa i drhtala dok nije uspela da se pribere dovoljno da pozove prijateljicu, istu onu s kojom je razgovarala oko sedam sati. Kada je to uradila, bilo je osam sati i dvadeset jedan minut uveče, prema satu na njenom mobilnom telefonu. Prijateljica je došla i odvela je odatle, pa su zajedno došle do nas i podnele prijavu. Prijava je primljena u devet i petnaest uveče.“

„A šta je s tom prijateljicom? Jesi li razgovarala s njom?“

„Ne, oštećena je odbila da kaže kako se zove. Prijateljica je prisustvovala njenom saslušanju kao svedok i osoba za podršku, i tom prilikom je navela da se zove Lisbet Johanson, pa je čak ostavila i matični broj i telefon, ali nažalost ništa od toga nije tačno. Trebalo bi da je ona, prijateljica, bila udata za poli-cajca koji ju je zlostavljao i silovao. Naravno, pitala sam ošteće-nu, odnosno njih dve, zašto tako postupaju. Po njenim rečima, to je zbog toga što nemaju poverenja u policiju.“

„A lični opis? Da li je bar to navela?“ Odbijaju da kažu kako se zovu i gde stanuju, a ovamo bi trebalo da ih štitimo, pomi-slio je Bekstrom. Lezbače.

„Jeste, i to veoma dobar. Nažalost, odgovara isuviše velikom broju onih koji su aktivni u ovoj branši. Počinilac je na sebi imao

tamne pantalone i plavu jaknu srednje dužine s kapuljačom od materijala sličnog najlonu. Na njoj nije bilo slova ni oznaka, u to je potpuno sigurna. Nosio je crne rukavice, ali nije sigurna šta je imao na nogama. Ako mora da pogađa, pretpostavila bi da su u pitanju bile obične patike. Bele patike, rekla je sama. Visok je otprilike metar i devedeset. Čvrste građe, u dobroj formi, delovao je snažno. Ima mršavo, usko lice, izražene crte, kratku crnu kosu, tamne, duboko usađene oči, izražen i blago povijen nos, istaknutu donju vilicu, bradu od tri dana, govori savršen švedski bez naglaska, ne miriše na duvan, znoj ili after-ševj. Ima negde između trideset i četrdeset godina.“

Anika Karlson je nešto beležila dok je govorila.

„Eto, to bi bilo sve. Htela sam da izaberem neke slike koje bi mogla da pogleda. Ako pristane na novo saslušanje. Čim završimo ovaj sastanak, dobićete na mejl prijavu i njeno saslušanje.“

„Izvanredno“, rekao je Bekstrom i za svaki slučaj podigao ruku da predupredi pitanja i sva ostala nepotrebna trućanja. „Ako se ti pobrineš za nju, ja ću se pozabaviti onim što su nam natovarile naše kolege iz centra grada. Preostaje još ono drugo“, nastavio je. „Rekla si da imaš dva slučaja. Kakav je drugi?“ Najbolje da i to prebrinemo, pomislio je.

„Naravno“, rekla je Anika Karlson, iz nekog razloga napućivši usne. „Mada sam mislila da bi najbolje bilo da nam to predstavi ovde prisutna Dženi. Naime, ona se bavila tim slučajem.“

Dženi, pomislio je Bekstrom. Dženi Rugešon, njegova najnovija i najmlađa saradnica koju je regrutovao sasvim sam. Dženi sa tom dugom plavom kosom, bleštavo belim osmehom i raskošnim dekolteom. Dženi, koja je sada predstavljala jedini izlaz iz ludnice u kojoj je bio prinuđen da provodi svoje radne dane. Dženi, koja mu je predstavljala radost za oči, melem za dušu, koja je njegovoj mašti davala krila i pružala mu šansu da ode u neki drugi i bolji svet, čak i u ponedeljak poput ovog.

6

„Hvala, Anika“, rekla je Dženi Rugešon i nagnula se nad hrpom papira koja je ležala pred njom na stolu.

„Slušam“, kratko je odvratio Bekstrom. Ovde ja dodeljujem reč, pomislio je.

„Hvala, šefe“, rekla je Rugešonova.

„Pa, da počnem od prijave, naime, prva je stigla prošlog ponedeljka, 20. maja po podne“, nastavila je Dženi. „Ostavljena je na prijemnom odeljenju ove zgrade, ali nije jasno ko je to učinio, pošto je bilo malo haotično, gomili ljudi je bila potrebna pomoć oko pasoša, i tako dalje. Prijava je anonimna. Sastoji se od pisma upućenog ovdašnjoj policiji u Solni, a tekst na vrhu pisma glasi ovako, citiram: Kriminalističkom odeljenju Policijske uprave u Solni. Ispod ovoga je naslov, ponovo citiram: Prijava zlostavljanja na parking u ispred dvorca Drotningholm u nedelju 19. maja nešto posle jedanaest sati uveče. Kraj citata. Dakle, dotični događaj je nastupio večeri koja je prethodila onoj kada smo dobili prijavu. Eto, toliko što se toga tiče.“

Kriminalistička inspektorka na zamenu Dženi Rugešon klimnula je glavom da naglasi ono što je upravo izgovorila.

„A šta piše u prijavi?“, upita Bekstrom.

„To je duga priča, skoro dve stranice, u kojoj podnosilac prijave opisuje šta se dogodilo. Otkucana je na kompjuteru, deluje uredno, izražavanje je lepo, nema slovnih grešaka, mada možda pomalo nedostaje struktura, a tekst se završava izjavom žene koja je napisala prijavu, o tome kako želi da ostane anonimna, ali daje časnu reč da je ono što se dogodilo istina.“

„Ona? Kako to znaš? Mislim, da je žena?“, upita Bekstrom. Slatki Isuse, kakve sifone ima, pomislio je, i iz predostrožnosti prekrstio levu nogu preko desne, za slučaj da se Supersalama pokrene. Plus taj crni topić zategnut preko svega.

„To je moje mišljenje. Smatram da se to prilično jasno može pročitati između redova, da tako kažem. Između ostalog, usput pominje svog pokojnog muža. U pitanju je starija, obrazovana žena, udovica, koja pritom stanuje u blizini dvorca. U to sam prilično sigurna, a ako želite, šefe, mogu i da navedem još neki primer, razume se“, rekla je Dženi Rugešon i osmehnula se Bekstromu svim tim belim zubima.

„Ispričaj nam šta se dogodilo“, odvratio je Bekstrom. Gospode bože, razmišljao je, pošto je Supersalama definitivno otkrila šta se događa i očigledno pokušavala da njegove lepo ispeglane pantalone pretvori u cirkusku šatru.

„Prema rečima navedene gospođe, izašla je u svoju uobičajenu večernju šetnju sa psom. Krenula je na jugoistok, kroz deo parka koji se nalazi sasvim uz ogradu dvorskog parka, a kada se približila parkingu, čula je dva uzrujana muška glasa. Dva muškarca su stajala na parkingu sa severne strane, sasvim uz teniske terene, i svađala se. Jedan od njih je bio veoma uzrujan, i vikao je i psovao drugog.“

„Slušam“, rekao je Bekstrom, koji je sada za svaki slučaj pomerio stolicu napred, pa je sedeo pritisnut uz ploču stola, a Supersalama je nad sobom imala zaštitni krov.

„Da, pored njih je stajao i parkiran automobil, ali ne zna da kaže koja je marka u pitanju. Zna samo da je bio crn i izgledao skupo, mercedes, BMW ili nešto slično. Ali izuzev toga uopšte nije bilo ljudi, kao ni drugih automobila. Kada ih je čula, zastala je, i ako sam dobro razumela, zaklonila se iza ograde teniskih terena, na razdaljini od otprilike trideset metara od dvojice muškaraca. Da je ne bi primetili.“

„Dobro, dobro“, rekao je Bekstrom, osećajući sve snažniju potrebu za nekom drugom temom za razmišljanje koja će zameniti dubok razdeljak među grudima Dženi Rugešon. Naročito pošto je sada bila okrenuta pravo prema njemu, a razdaljina među njima minimalna.

„Ispravi me ako grešim“, nastavio je Bekstrom. „Imamo dvojicu muškaraca koji su se svađali, pri čemu je jedan bio veoma agresivan i vikao je i psovao drugog. Plus našu svedokinju, koja je došetala sa svojim psom i sakrila se iza ograde da je ne primete.“

„Samo što je bila sama, mislim na našu svedokinju“, odgovorila je Rugešonova. „Naime, njen pas je mrtav. Izgleda da je uginuo još prošle jeseni. Inače, u pitanju je bila kraljevska pudla. Zvala se Luče. To je takođe napisala u prijavi.“

„Sad čekaj malo“, prekide je Bekstrom. „Čekaj malo. Hoćeš da kažeš da baba tumara po parku pored dvorca Drotningholm usred noći i vuče sa sobom mrtvog džukca?“

„Razumem šta mislite“, odvrtila je Rugešonova i za svaki slučaj mu uputila još jedan osmeh. „Ali ako sam ja dobro razumela, naša svedokinja je svih tih godina dok je pas bio živ, a Luče je doživio petnaest pre nego što je uginuo, išla u istu večernju šetnju s njim. Uvek istim putem. Od kuće gde je stanovala u pravcu juga, jugoistoka, oko parkinga pored drotningholmskog pozorišta, i nazad istim putem. To je za nju postala rutina, i očigledno je s njom nastavila i nakon što je Luče uginuo. Ali sama, naravno.“

„I dalje ne razumem. Zar je Luče muško? Mislim, mužjak?“

„Da, to je baš slatko.“ Dženi Rugešon se široko osmehnula belim zubima i punačkim, crvenim usnama. „To je naime nadimak, zapravo...“

„Dobro, dobro“, odvrati Bekstrom. „Ali sada bismo mogli...“

„Izvinjavam se što prekidam, ali zar tražim previše ako želim da znam šta se zapravo dogodilo?“, upitala je Anika Karlson ledenim glasom, dok joj se oštar pogled iz nejasnih razloga zarivao pravo u nedužnog Bekstroma.

„Da, izvinjavam se, malo sam se zapetljala u ovo“, zaključila je Dženi Rugešon, naizgled ne primajući to k srcu. „Dakle, ukratko rečeno, imamo muškarca, osumnjičenog, koji je veoma uzrujan, viče i psuje drugog muškarca, dakle žrtvu, dok istovremeno

maše nečim što drži u ruci, i za šta je naša svedokinja u prvi mah pomislila da je debela, kratka cev. Zatim je samo prišao i udario drugog pravo po licu, od čega je ovaj pao, a potom je nastavio da šutira žrtvu koja se batrgala po parkingu na sve četiri, dok ju je osumnjičeni šutirao i udarao cevastim predmetom. Onda je izgleda pokušao da ga nagura svojoj žrtvi između nogu, dok mu je istovremeno svojski zadao oproštajni udarac u zadnjicu. Potom je samo otišao odatle, seo je u auto i odvezao se. Potpisavši gume. Za to vreme je njegova žrtva ustala na noge i otrčala sa lica mesta.“

„Da li je videla registarski broj auta?“ Anika Karlson se i dalje izražavala odsečno.

„Ne. To nije uspela da primeti. Iako je prilično sigurna da je poslednja brojka devetka, a čini joj se da je možda devetka i pretposlednja. Dakle, dve devetke na kraju, i veliki, crni auto koji deluje skupo. To je sve u šta je sigurna.“

„A ta cev, to oružje? Koliko shvatam, ostalo je na parkingu.“

„Da, naravno.“ Rugešonova ushićeno klimnu glavom. „To je potpuno fantastično, jer se ispostavilo da nije u pitanju nikakva cev.“

„Nije nikakva cev?“ Anika Karlson nije zvučala podjednako ushićeno.

„Ne, bio je u pitanju umetnički katalog koji je napadač smotao i zbog toga ga je ona videla kao kratku cev. Potiče iz poznate engleske aukcijske kuće. Poznate u celom svetu. Dakle, bave se umetninama. Guglala sam je, zove se *Sodebi* i nalazi se u Londonu. Oni prodaju skupe slike, nameštaj, tepihe i antikvitete, a ovaj katalog sadrži slike gomile predmeta koji su prodati na aukciji u Londonu početkom maja. Samo četrnaest dana pre nego što ga je naš osumnjičeni izgleda upotrebio za zlostavljanje svoje žrtve. Inače, imam ga tu“, rekla je Dženi Rugešon i podigla providnu plastičnu fasciklu sa katalogom zelenih korica i natpisom *Sodebi*. „Naša anonimna svedokinja je poslala i